

Ніна Войткевич

ДО ПИТАННЯ ПРО СПЕЦИФІКУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА 1-2 КУРСАХ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Кафедра іноземних мов, Буковинський державний медичний університет

У програмах з іноземних мов навчання мові на факультетах немовних вузів розглядається як самостійний курс, основна мета якого – забезпечити майбутнім фахівцям різних напрямків підготовки практичне оволодіння однією із іноземних мов в об'ємі, необхідному для використання набутих знань у повсякденній роботі. У медичних вузах програма розрахована на два роки: на першому курсі студенти вивчають предмет «Іноземна мова», а на другому – «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Програма першого курсу – це, так би мовити, перехідна сходинка між шкільним та вузівським курсами навчання. Вона повинна бути раціонально використана для того, щоб сформувати у студентів основні навички та вміння вищої школи, які є фундаментальними для подальшого навчання на тому чи іншому факультеті. В цьому сенсі виявлення та визначення базових вихідних засад для викладання на різних факультетах за різними фахами, такими як лікувальна справа, стоматологія, фармація, медична психологія, педіатрія тощо, має принципове значення як для ефективної організації навчального матеріалу, так і для результативної методики його введення, закріплення та активізації. Таким чином, правильно окреслена базова стратегія впливатиме на організацію навчального процесу в цілому, де сума раціонально підбраного мовного матеріалу, методики його подачі, а на їхній основі – коректна організація навчального процесу, позитивно впливатиме на знання студентів, підвищенню їхньої мотивації до вивчення іноземних мов. Це відповідає реальним вимогам сучасної роботи вишів за кредитно-модульною системою, де інтенсифікація навчального процесу за рахунок збільшення самостійної роботи студентів вимагає розробки та втілення не лише нових методик та прийомів навчання, але й відповідної організації навчального процесу.

Удосконалення навчального процесу з іноземних мов передбачає, таким чином, три основні шляхи у вирішенні завдань згідно нової програми за кредитно-модульною системою: 1) виокремлення навчального матеріалу; 2) визначення найбільш ефективних методик викладання; 3) усвідомлення та опанування економічної по формі та результативної по віддачі організації навчального процесу. Ці положення однаково успішні у застосуванні на різних факультетах та етапах навчання, що є важливим фактором ідентичності у вирішенні принципових завдань та їхньої майбутньої спадкоємності при опануванні програми другого курсу.

Отже, перш ніж взятись за виконання першого завдання, а саме – виокремлення навчального матеріалу, необхідно в'яснити те загальне, що характерне для студентів першого курсу незалежно від їхнього напрямку підготовки з основного фаху. Слід також враховувати загальні особливості сучасного першокурсника, а саме: а) вищий рівень мовної підготовки у порівнянні з випускниками середніх шкіл попередніх років; б) більш цілеспрямований та усвідомлений вибір своєї майбутньої професії, визначений сьогодні широкими можливостями вибору, в тому числі, і за кордоном; в) наявність стабільного конкурсу і попиту на певні спеціальності, продиктовані умовами часу, що зумовлює прихід до вузів більш підготовленої частини молоді; г) висока інформаційна обізнаність та розуміння необхідності знання іноземної мови та її використання в подальшій практичній діяльності. Саме усі ці положення враховують колективи авторів, які зараз працюють над створенням національних підручників для студентів медичних вузів України (викладачі кафедри іноземних мов БДМУ залучені у створенні трьох таких підручників). На семінарах-нарадах, що передували підготовці підручників, представники кафедр іноземних мов з різних медичних вузів України у гарячих диспутах, конструктивних переговорах та результативних рішеннях дійшли згоди, що впродовж першого та другого семестрів першого курсу студенти повинні оволодіти елементами загальнонаукової та спеціальної термінології. Починати навчання на немовному факультеті слід з читання нескладних текстів

науково-популярного характеру та за фахом. Наш досвід свідчить про те, що цим видом роботи слід займатись з першого семестру, щоб подальша навчальна діяльність дійсно відповідала вимогам навчання іноземним мовам за професійним спрямуванням.

Таким чином, при відборі навчального матеріалу ми повинні зважати на зазначені особливості та необхідності орієнтації мовленнєвого матеріалу для підготовки за профілем студента певного факультету. Останнє положення є надзвичайно важливим психологічним чинником, оскільки заняття із загальних та профільних дисциплін впливає на відношення студента до іноземних мов, тому іноземна мова повинна бути органічно поєднана з іншими предметами, а також в деякій мірі стати невід'ємним елементом підготовки студента до занять взагалі.

Для реалізації положення про відбір навчального матеріалу недостатньо одних бажань та намірів викладача іноземних мов, оскільки мова йде про необхідність врахування міжпредметної інтеграції [1]. Тому, як показує практика, слід спочатку виокремити, обговорити та узгодити з профілюючими кафедрами те коло питань, яке стане вузловим для студентів 1 курсу даної спеціальності з тим, щоб потім реалізувати його у відібраному мовному матеріалі. У нашому випадку – це тісний зв'язок із такими предметами першого курсу як анатомія людини, медична біологія, хімія, гістологія, що вивчаються студентами різних спеціальностей. Інакше мовний матеріал, що не відповідає вимогам загальної підготовки студента, перетвориться у щось абстрактне, непотрібне, надокучливе та призведе до втрати мотивації щодо вивчення предмета і навіть його повного ігнорування. Наша ж мета полягає в тому, щоб іноземна мова разом з іншими предметами медико-біологічного профілю на першому курсі стала частиною цілісної програми підготовки фахівця.

На основі вище зазначеного можна зробити узагальнення, яке одночасно є основою вимог до підбору мовного матеріалу. Отже, мовний матеріал повинен відповідати наступним вимогам: 1) мати певний інтерес та відповідати

завданням фахової підготовки студентів; 2) бути невід'ємною частиною усієї запланованої роботи на курсі; 3) відповідати посильним можливостям студентів та раціональному дозуванню в рамках навантаження факультету.

Без пошуку продуктивних методів та методик викладання, звичайно, не може йти мова про ефективне оволодіння іноземними мовами, як, власне, і про сучасну організацію навчального процесу. Викладачі іноземних мов постійно знаходяться у творчому пошуку новітніх та результативних прийомів, які б дали можливість в обмежений аудиторний час зацікавити студентів, заохотити їх до роботи та творчості, удосконалити та примножити набуті ними знання. Колектив кафедри іноземних мов Буковинського державного медичного університету впродовж останніх двадцяти років успішно експериментує, поєднуючи в навчальному процесі найкращі випробувані часом методи та як свій власний, так і вітчизняний і іноземний досвід. Досить позитивним виявилось використання двох, на наш погляд, найсучасніших та найуспішніших методів: комунікативного і змістовно-мовного інтегрованого (Content and Language Integrated Learning - CLIL) [2]. Однак, було б невірно вважати, що лише поєднання передових методів дає змогу вирішувати завдання у навчанні іноземних мов. Абсолютно очевидно, що без навичок читання, перекладу, правильної вимови, вміння працювати із словником, граматики іноземної мови тощо, тобто, традиційних і тривіальних речей, до яких нема підстав відноситись скептично, неможливо досягти певних результатів. Крім того, недостатня кількість годин практичних занять зобов'язує викладачів корегувати самостійну роботу студентів та надавати їм допомогу у її виконанні, що, з одного боку, дозволяє в значній мірі зекономити аудиторний навчальний час, а з іншого, ефективніше проводити навчання групи в цілому.

Як би вдало не був визначений навчальний матеріал, він не здатен забезпечити бажаних результатів без потрібної методики його подачі. В цьому випадку слід не забувати про диференційний підхід на кожному факультеті окремо з урахуванням загальних вимог програми, про що вже зазначалось

вище. При усій зовнішній однотипності програм виявляється, що специфіка факультету прямо чи опосередковано впливає на відбір навчального матеріалу, вибір методик та організацію навчального процесу в цілому. Безперечний той факт, що навіть при ідеально відібраному матеріалі та продуманій методиці, закріплення та активізації набутих знань підсумки занять в кожній окремій групі студентів можуть бажати кращого, якщо не буде принципово продумане питання про економічну по формі та результативну по віддачі організацію навчального процесу (ОНП). Відомо, що ОНП опирається на чотири основних положення: місце, час, діяльність і діяч. Перші два визначені програмою та є майже одноплановими для однотипних вузів, факультетів, курсів. Що стосується двох останніх, то залежно від їхньої правильної інтерпретації, тобто в залежності від достовірності та реальної об'єктивності організації навчально-календарного плану, реалізація методичних прийомів або виявиться ефективною, або перестане «спрацьовувати». У цій, як інколи вважають, формальній стороні проблеми насправді прихована велика рушійна сила управління навчальним процесом в аудиторії, позааудиторно та під час самостійної роботи студентів. Складність вирішення цього питання полягає у тому, що укладання такого навчального календарного плану при усій його загальній видимій подрібненості, відображеній у методичних розробках та вказівках до кожного практичного заняття, враховує максимум реальних сторін роботи студента та викладача, а також дає можливість передбачити строго сплановану перспективу майбутнього.

При дешифровці кожного розділу плану слід враховувати, що усі заняття повинні будуватись за циклічним принципом, що завершується тестом (діагностуючим, перевіряючим, контролюючим тощо) по вивченому матеріалу, який охоплює лексику, граматику, якщо потрібно – фонетику за кожним окремим напрямом факультету.

Такі, на нашу думку, основні положення специфіки викладання іноземних мов на немовних факультетах. Хоча вони не вирішують усіх проблем у цій

галузі в рамках однієї статті, але дають деяку уяву щодо реалізації практичної спрямованості навчання іноземним мовам на немовних факультетах, в тому числі, медичних вузах.

Література:

1. Войткевич Н.І. Змістовно-мовне інтегроване навчання англійській мові студентів-медиків. Актуальні питання вищої медичної та фармацевтичної освіти: досвід, проблеми, інновації та сучасні технології // Матеріали навчально-методичної конференції. – Чернівці, 2012. – С. 50–51.
2. Войткевич Н.І. Content and Language integrated Learning. Бъдещите изследвания – 2012 / Материали за VIII международна научна практична конференция. – София: Бял ГРАД-БГ. – 2012. – стр. 26-29.